

Smernica č. 4/2015 **k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov v školskom** **prostredí**

Úvodné ustanovenie

Riaditeľ Základnej školy, Ing. O. Kožucha 11 v Spišskej Novej Vsi (ďalej len škola) v súlade s Metodickým usmernením MŠ SR č. 7/2006 – R z 28. marca 2006 **v y d á v a** smernicu k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov v školách a školských zariadeniach. Táto smernica rieši prevenciu šikanovania v školskom prostredí, postup pri jej riešení a jej celkovú elimináciu na škole.

Čl. 1

Charakteristika šikanovania

Šikanovaním rozumieme akékoľvek správanie žiaka alebo žiakov, ktorého zámerom je ublíženie inému žiakovi alebo žiakom, prípadne ich ohrozenie alebo zastrašovanie. Ide o cieľené a opakované použitie násilia voči takému žiakovi alebo skupine žiakov, ktorí sa z najrôznejších dôvodov nevedia alebo nemôžu brániť. Šikanovanie sa prejavuje v rôznych podobách, ktoré môžu mať následky na psychickom a fyzickom zdraví.

Čl. 2

Podstatné znaky šikanovania

- a) úmysel bezprostredne smerujúci k fyzickému alebo psychickému ublíženiu druhému,
- b) agresia jedného žiaka alebo skupiny žiakov,
- c) opakované útoky,
- d) nevyrovnaný pomer síl medzi agresorom a obeťou,
- e) urážlivé nadávky, posmech,
- f) odcudzenie vecí atď.

Čl. 3

Podoby šikanovania a jej prejavy v školskom prostredí

1. Priama podoba:

- a) fyzické útoky,
- b) urážlivé prezývky,
- c) nadávky,
- d) posmech,
- e) tvrdé príkazy agresora vykonať určitú vec proti vôle obeť,
- f) odcudzenie vecí atď.
- g) kyberšikana na internete

2. Nepriama podoba:

prehliadanie a ignorovanie obeť.

3. Prejavy šikanovania :

- a) zhoršenie vzťahov v triednom kolektíve,
- b) vtieravé správanie agresora,
- c) utiahnuté správanie obeť,

- d) obeť čaká na odchod spolužiakov zo školy,
- e) obeť sa zdržiava počas prestávok v blízkosti učiteľa,
- f) zhoršenie správania obeť,
- g) zvýšená chorobnosť obeť,
- h) obeť máva „náhodné“ zranenia ,
- i) obeť máva často poškodené veci v osobnom vlastníctve a školské pomôcky,

Čl. 4

Zodpovednosť školy

1. Škola zodpovedá za žiakov v čase školského vyučovania a školských akcií v súlade so školským zákonom, Dohovorom o právach dieťaťa a podľa pracovného poriadku školy.
2. Za povinnosť uvedenú v predchádzajúcom bode sú zodpovední všetci pedagogickí zamestnanci školy:
  - a) ktorí realizujú vyučovací proces,
  - b) ktorí vykonávajú počas prestávok pedagogický dozor na chodbách,
  - c) ktorí vykonávajú pedagogický dozor počas školských akcií rôzneho druhu (školské výlety, kurzy, exkurzie, kultúrne podujatia, športové podujatia a ďalšie školské akcie),
  - d) ktorí vykonávajú pedagogický dozor počas záujmových krúžkov.
3. Škola zodpovedá aj za škodu, ktorú v čase vyučovania, resp. v dobe vykonávania tzv. prechodného dohľadu spôsobí žiak, pokiaľ ten, kto je povinný vykonávať dohľad nepreukáže, že náležitý dohľad nezanedbal (§ 422 Občianskeho zákonníka).
4. Šikanovanie, resp. jeho náznaky, **nesmie** byť zamestnancami školy v **žiadnej miere akceptované**. Pedagogický zamestnanec musí šikanovanie medzi žiakmi **bez meškania riešiť** a každej jeho obeť poskytnúť okamžitú pomoc. Je povinný ihneď túto skutočnosť oznámiť triednemu učiteľovi agresora a obeť, výchovnému poradcovi, prípadne vedeniu školy.

Čl. 5

Účastníci prevencie šikanovania

V rámci účinnej prevencie šikanovania je dôležité :

- a) zabezpečiť spoluprácu rodičov, žiakov a zamestnancov školy,
- b) dôsledne vykonávať dozor zo strany pedagogických zamestnancov počas prestávok a v „kritických zónach“ školy,
- c) informovanosť všetkých zainteresovaných (pedagogických zamestnancov, rodičov, žiakov) o postupe pri odhalení agresívneho správania sa žiakov,
- d) spolupracovať s odborníkmi CPPPP
- e) zabezpečiť vzdelávanie pedagogických zamestnancov v oblasti prevencie šikanovania a agresívneho správania.

Konkrétne:

- a) vedenie školy – dohliada na realizáciu celoškolskej stratégie proti šikanovaniu,
- b) výchovná poradkyňa – koordinuje preventívne pôsobenie, eviduje potencionálnych agresorov a obeť, spolupracuje s triednymi učiteľmi , koordinátorom PDZ a CPPPP,
- c) špeciálny pedagóg – pomáha zmierňovať možné príčiny agresie , sprostredkúva kontakty s poradenskými inštitúciami,
- d) triedny učiteľ – buduje triedny kolektív na báze vzájomnej dôvery medzi ním, žiakmi a rodičmi,
- e) ostatní pedagogickí zamestnanci – aktívne sa podieľajú na nesúhlasnom postoji voči prejavom šikanovania
- f) vychovávateľky ŠKD – sledujú správanie detí v čase po vyučovaní a spolupracujú s rodičmi,
- g) vedúci záujmových útvarov – vid' vychovávateľky,
- h) žiaci – sledujú správanie v rámci triednych kolektívov a sú oboznámení so spôsobmi

boja proti šikanovaniu

- i) rodičia – sledujú správanie svojich detí a spolupracujú s učiteľmi,
- j) všetci zainteresovaní – spolupracujú s poradnými organmi – koordinátor prevencie na škole, výchovný poradca, Polícia, CPPPP, ČŠPPP, UP a pod.

Čl. 6

Priestupková a trestnoprávna zodpovednosť

1. Šikanovanie žiakov môže v určitých prípadoch napĺňať skutkovú podstatu priestupkov v zmysle zákona č. 372/1990 Z. z. o priestupkoch v znení neskorších predpisov. Ide predovšetkým o priestupky:
  - a) proti občianskemu spolunažívaniu,
  - b) proti majetku.
2. Zodpovedným za priestupky je ten, kto v čase spáchania priestupku dovŕšil pätnásť rok svojho veku. Ak v čase spáchania priestupku dovŕšil pätnásť rok a neprekročil osemnásť rok svojho veku, zaraďuje sa do kategórie „**mladistvých**“.
3. Šikanovanie žiakov môže v určitých prípadoch napĺňať aj skutkovú podstatu trestných činov v zmysle zákona č. 300/2005 Z. z. - Trestný zákon. Ide najmä o trestný čin:
  - a) ohovárania,
  - b) nebezpečného vyhrážania,
  - c) ublíženia na zdraví,
  - d) obmedzovania osobnej slobody,
  - e) nátlaku,
  - f) vydierania,
  - g) lúpeže,
  - h) hrubého nátlaku,
  - i) krádeže,
  - j) poškodzovania cudzej veci,
  - k) neoprávneného užívania cudzej veci.
4. Páchatelom trestného činu je ten, kto trestný čin spáchal sám. Za spolupáchatelstvo trestného činu sa považuje, ak bol trestný čin spáchaný spoločným konaním dvoch alebo viacerých osôb.
5. Trestne zodpovedný je ten, kto v čase spáchania činu dovŕšil **štrnásť rok svojho veku**. Žiaci, ktorí v čase spáchania trestného činu dovŕšili štrnásť rok a neprekročili osemnásť rok svojho veku sa podľa trestného zákona zaraďujú do kategórie „**mladistvých**“.
6. Pedagogický zamestnanec školy, ktorý sa dozvie o prípade šikanovania a **neprijme v tomto smere žiadne opatrenie, sa vystavuje riziku trestného postihu**.
7. Konaním podľa predchádzajúceho bodu môže pedagogický zamestnanec napĺňať i skutkovú podstatu trestného činu neprekazenia trestného činu, neoznámenia trestného činu alebo ublíženia na zdraví a to tak, že inému z nedbanlivosti ublíži na zdraví tým, že poruší dôležitú povinnosť vyplývajúcu z jeho zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie alebo uloženú mu podľa zákona.

Čl. 7

Postup v prípade zistenia šikanovania

V prípade, že v priestoroch budovy počas školského vyučovania a na školských akciách uvedených v čl. 4, bod 2, písm. c) sa zistí prípad šikanovania, je každý pedagogický i nepedagogický zamestnanec povinný postupovať takto:

1. Zamestnanec, ktorý zistí šikanovanie, **informuje o tejto skutočnosti triedneho učiteľa agresora a obete** (predtým si zistí meno a priezvisko žiakov a triedu, ktorú navštevujú), koordinátora prevencie, výchovného poradcu a člena vedenia školy.

2. Triedni učitelia si na vyšetrenie prizvú daných žiakov, zamestnanca školy, ktorý skutočnosť oznámil, koordinátora prevencie, resp. výchovného poradcu (pri zachovaní dôvernosti).

O danom vyšetrení **spíšu zápis**, pričom tento odovzdajú v jednom vyhotovení:

- a) zákonnému zástupcovi obete a agresora
- b) výchovnému poradcovi.
- c) jeden exemplár vložia do osobného spisu žiaka.

V zápise popíšu skutočnosť, vyjadrenia agresora a obete a navrhnu opatrenia na riešenie.

3. Triedni učitelia agresora a obete v spolupráci s koordinátorom prevencie, resp. výchovným poradcem **si pozvú na pohovor rodičov, resp. zákonných zástupcov týchto žiakov**. Aj o tomto stretnutí spíšu zápis (pri zachovaní dôvernosti). K pohovoru prizvú aj člena vedenia školy.

4. Po písomnom uzavretí celého prípadu, zvážení návrhov na opatrenia, vyjadrení agresora a obete, rodičov, resp. zákonných zástupcov týchto žiakov **riaditeľ školy rozhodne o ďalšom postupe** v súlade so školským poriadkom školy, pracovným poriadkom školy, resp. zákonom č. 300/2005 Z. z. - Trestný zákon a zákonom č. 372/1990 Z. z. - Zákon SR o priestupkoch.

5. Nakoľko šikanovanie je závažným negatívnym spoločenským javom, celý prípad vyšetrenia šikanovania sa bude realizovať **pri zachovaní dôvernosti až do vyriešenia daného prípadu**. Týmto postupom nie je dotknutá informačná povinnosť školy.

6. V prípade, že tento negatívny jav zistí žiak školy, je povinný okamžite o tejto skutočnosti informovať svojho triedneho učiteľa, koordinátora prevencie, resp. výchovného poradcu, v ich neprítomnosti člena vedenia školy.

Čl. 8

Metódy riešenia šikanovania

1. **Pre vyšetrenie šikanovania žiakov v našej škole sa použijú tieto metódy:**

- a) zaistenie ochrany obetiam,
  - b) rozhovor so žiakmi, ktorí na šikanovanie upozornili, rozhovor s obeťou a agresormi,
  - c) nájdenie vhodných svedkov, individuálne, prípadne konfrontačné rozhovory so svedkami - **nikdy nekonfrontovať obeť a agresora**,
  - d) kontaktovanie rodičov alebo zákonných zástupcov žiakov,
  - e) kontaktovanie špecializovaných inštitúcií (CPPPaP, diagnostické centrum atď.)
- Kontakt zabezpečuje koordinátor prevencie, resp. výchovný poradca.
- f) využitie anonymnej dotazníkovej metódy.

2. **Pri výskyte skupinového násillia voči obeti sa použije tento postup:**

- a) okamžitá pomoc obeti,
- b) dohoda riaditeľa školy s koordinátorom prevencie, resp. výchovným poradcem, triednymi učiteľmi a s ostatnými pedagogickými zamestnancami školy na postupe vyšetrovania,
- c) vlastné vyšetrenie,
- d) zabránenie nožnej krivej výpovede agresorov, ich izolácia bez možnosti dohodnúť sa na spoločnej výpovedi,
- e) pokračujúca pomoc a podpora obeti,
- f) nahlásenie prípadu polícii - rozhodne riaditeľ školy,
- g) kontaktovanie rodičov alebo zákonných zástupcov žiakov - zabezpečia triedni učitelia,
- h) kontaktovanie špecializovaných inštitúcií.- zabezpečuje koordinátor prevencie, resp. výchovný poradca.

Čl. 9

Opatrenia na riešenie situácie

V prípade, že sa vyskytne prípad šikanovania, použijú sa tieto opatrenia:

1. Opatrenia na pomoc obetiam:

- a) odporučiť rodičom žiakov vyhľadať odbornú starostlivosť (hlavne CPPPpP),
- b) zorganizovať skupinový intervenčný program v spolupráci s CPPPpP,
- c) informovanie a poradenstvo pre rodičov žiakov (koordinátor prevencie a výchovný poradca).

2. Opatrenia voči agresorom:

- a) odporučiť rodičom agresorov vyhľadať odbornú pomoc,
- b) výchovné opatrenia – v zmysle Školského poriadku,
- c) preloženie žiaka do inej triedy,

3. Opatrenia v mimoriadnych prípadoch:

- a) odporučiť rodičom umiestniť žiaka na dobrovoľný diagnostický pobyt do liečebno výchovného sanatória,
- b) oznámiť príslušnému Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny - sociálno-právna ochrana detí za účelom využitia nutných výchovných opatrení v prospech maloletého v zmysle zákona č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci, v znení neskorších predpisov,
- c) oznámiť príslušnému útvaru Policajného zboru SR, ak došlo k závažnejšiemu prípadu šikanovania, pri ktorom je podozrenie, **že bol spáchaný trestný čin alebo čin inak trestný** (u maloletých).

Čl. 10

Spolupráca školy s rodičmi žiakov a ďalšími inštitúciami

1. Pri podozrení na šikanovanie žiaka sú koordinátor prevencie drogových závislostí a sociálno-patologických javov, výchovný poradca, **ale hlavne triedni učitelia povinní upozorniť rodičov žiakov:**

- a) aby si všímali možné príznaky šikanovania a
- b) súčasne im ponúknuť pomoc.

Táto povinnosť platí tak pre rodinu obete, ako aj pre rodinu agresora.

2. Pri pohovore s rodičmi sú učitelia povinní dbať na taktný prístup a najmä zachovanie dôvernosti informácií.

3. Spoluprácu pri danej problematike so špecializovanými inštitúciami za školu zabezpečuje výchovný poradca a koordinátor prevencie drogových závislostí a sociálno-patologických javov.

4. Pri podozrení, že šikanovanie naplnilo skutkovú podstatu priestupku alebo trestného činu, je riaditeľ školy povinný oznámiť túto skutočnosť príslušnému útvaru PZ SR.

5. Riaditeľ školy je povinný bez zbytočného odkladu oznámiť orgánu sociálno-právnej ochrany skutočnosť, ktoré ohrozujú žiaka, alebo že žiak spáchal trestný čin, prípadne opakovane páchal priestupky.

Čl. 11

Všeobecné a záverečné ustanovenia

1. Základným preventívnym opatrením základnej školy je princíp:

„Sme škola, kde sa šikanovanie netoleruje v žiadnych podobách!“

2. Úlohou vedenia školy, všetkých pedagogických a nepedagogických zamestnancov školy **je vytvoriť pozitívnu klímu v škole**, aby sa predchádzalo prejavom antisociálneho správania jednotlivcov alebo skupín žiakov.

3. Táto smernica je v súlade s pravidlami správania a konania žiakov, vrátane sankcií za ich porušenie zapracovanými v školskom poriadku školy.

4. Výchovný poradca ako aj koordinátor prevencie drogových závislostí a sociálnopatologických javov zapracujú ustanovenia tejto smernice do svojich plánov práce.

5. S touto smernicou sú povinní oboznámiť žiakov školy všetci triedni učitelia a túto skutočnosť zapísať do preberaného učiva v časti „**triednická hodina**“.
6. S touto smernicou oboznámia rodičov, resp. zákonných zástupcov žiaka na rodičovských združeniach jednotlivých tried.

Záverečné ustanovenie

Smernica nadobúda účinnosť dňa 1. 12. 2015.

V Spišskej Novej Vsi dňa 23. 11. 2015

PhDr. Bohuslav Val'ko
riaditeľ školy